

ชื่อเรื่อง การพัฒนาคู่มือการเบิกจ่ายค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม สัมมนา ศูนย์อนามัยที่ ๓ นครสวรรค์

นางจุฑารัตน์ ฤทธิ์ฉ่ำ

ศูนย์อนามัยที่ ๓ นครสวรรค์

บทคัดย่อ

การพัฒนาคู่มือการเบิกจ่ายค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม สัมมนา ศูนย์อนามัยที่ ๓ นครสวรรค์ มีวัตถุประสงค์ เพื่อ ๑) พัฒนาคู่มือการเบิกจ่ายค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม สัมมนา ศูนย์อนามัยที่ ๓ นครสวรรค์ โดยใช้วงจร เดมิง (PDCA) และ ๒) เพื่อศึกษาผลของการใช้คู่มือการเบิกจ่ายค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม สัมมนา ศูนย์อนามัยที่ ๓ นครสวรรค์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จำนวนทั้งสิ้น ๓๐ คน ประกอบด้วย หัวหน้ากลุ่ม/หัวหน้างาน บุคลากรในหน่วยงานที่ทำหน้าที่เป็นผู้จัดการโครงการ (Project Manager) หรือผู้ที่ทำหน้าที่เบิกค่าใช้จ่ายในโครงการ ที่ได้รับการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ตามคุณสมบัติที่กำหนด เก็บข้อมูลโดยใช้แบบประเมินคุณภาพและ ประเมินความพึงพอใจของคู่มือการเบิกจ่ายค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม สัมมนา วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย(Arithmetic Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ผลการวิจัยพบว่า

๑. ด้านคุณภาพของคู่มือการเบิกจ่ายค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม สัมมนา ศูนย์อนามัยที่ ๓ นครสวรรค์ คุณภาพของคู่มืออยู่ในระดับดี มากกว่าร้อยละ ๘๐ ทั้ง ๓ ด้าน ได้แก่ ด้านรูปเล่ม ด้านเนื้อหาของคู่มือ ด้านประโยชน์และการนำไปใช้ ด้านที่มีผลประเมินสูงสุดคือ ด้านส่วนประกอบของคู่มือ และด้าน ประโยชน์และการนำไปใช้ คุณภาพดีมากกว่าร้อยละ ๙๕ ในทุกประเด็น
๒. ผลประเมินความพึงพอใจต่อคู่มือการเบิกจ่ายค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม สัมมนา ศูนย์อนามัยที่ ๓ นครสวรรค์ กลุ่มตัวอย่างกลุ่มมีความพึงพอใจต่อคู่มืออยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ เท่ากับ ๔.๔๗ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจสูงสุดคือ ด้านประโยชน์และการนำไปใช้ ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ เท่ากับ ๔.๖๑

ข้อเสนอแนะ ควรมีการทบทวนและพัฒนาคู่มือโดยอาศัยการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่ายตลอดจนมี การปรับปรุงพัฒนาคู่มืออย่างสม่ำเสมอ และติดตามประเมินผลการดำเนินงานหลังมีการนำคู่มือไปใช้ และพัฒนา คู่มือให้เป็น electronic file หรือ พัฒนาเป็น e-learning

บทนำ

ตามกฎกระทรวง แบ่งส่วนราชการกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๕๒ ภารกิจตามกฎหมายจัดตั้งหน่วยงานกรมอนามัยคือ การส่งเสริมให้ประชาชนมีสุขภาพดี โดยมีการศึกษา วิเคราะห์ วิจัย พัฒนา และถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยีด้านการส่งเสริมสุขภาพ การจัดการปัจจัยเสี่ยงต่อสุขภาพ และการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาพดี เพื่อมุ่งเน้นให้ประชาชนมีความรู้และทักษะในการดูแลตนเอง ครอบครัว และชุมชน รวมตลอดจนถึงการสนับสนุนให้หน่วยงานส่วนภูมิภาค องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐและภาคเอกชน มีส่วนร่วมในการสร้างเสริมสุขภาพและจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมเพื่อส่งเสริมให้คนไทยมีสุขภาพดีโดยถ้วนหน้า จากภารกิจดังกล่าว อำนาจหน้าที่สำคัญของกรมอนามัยคือ ถ่ายทอดองค์ความรู้ และพัฒนาศักยภาพขีดความสามารถในการส่งเสริมสุขภาพ การจัดการปัจจัยเสี่ยงต่อสุขภาพ การอนามัยสิ่งแวดล้อม และการประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ แก่หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคี เครือข่าย และชุมชน^๑ ซึ่งภารกิจการถ่ายทอดองค์ความรู้และพัฒนาศักยภาพภาคีเครือข่ายนี้ จะถ่ายทอดสู่การปฏิบัติโดย การจัดฝึกอบรมให้กับหน่วยงานหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยเริ่มจากการวิเคราะห์หาความจำเป็นในการฝึกอบรมของภาคีเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกหน่วยงาน เพื่อเป็นแนวทางในการพิจารณาจัดทำแผนดำเนินโครงการต่าง ๆ ตลอดจนสร้างหลักสูตรการฝึกอบรมให้สอดคล้องกับนโยบายและความต้องการของภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง

การฝึกอบรม หมายถึง การอบรม การประชุมทางวิชาการหรือเชิงปฏิบัติการ การสัมมนาทางวิชาการหรือเชิงปฏิบัติการ การบรรยายพิเศษ การฝึกศึกษา การดูงาน การฝึกงาน หรือที่เรียกชื่ออย่างอื่นทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยมีโครงการหรือหลักสูตรและช่วงเวลาจัดที่แน่นอนที่มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาบุคคลหรือเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน โดยไม่มีการรับปริญญาหรือประกาศนียบัตรวิชาชีพ^๒ การฝึกอบรมจัดได้ว่าเป็นกิจกรรมหลักที่มีการกระทำเป็นประจำในการพัฒนาบุคลากรขององค์การ (วิจิตร อาวะกุล, ๒๕๔๐) โครงการฝึกอบรมคือ การอบรมโดยมีลักษณะเป็นการถ่ายทอดความรู้เพื่อเพิ่มทักษะ ความชำนาญงาน ความสามารถและทัศนคติในทางที่ถูกที่ควร (จันทราณี สงวนนาม, ๒๕๔๕) ส่วนค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม คือ ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการฝึกอบรม การประชุมสัมมนาวิชาการหรือเชิงปฏิบัติการ การดูงาน การฝึกงาน เช่น ค่าสมนาคุณวิทยากร ค่าอาหาร ค่าอาหารว่างและเครื่องดื่ม ค่าใช้จ่ายในการ เดินทางราชการ ค่าวัสดุ ค่าใช้สอยต่าง ๆ ซึ่งเป็นลักษณะโครงการมีหลักสูตร มีช่วงเวลาชัดเจน สถานที่ จัดแน่นอน ตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม การจัดงาน และการประชุมระหว่างประเทศ พ.ศ. ๒๕๔๙ (แก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ ๓ พ.ศ. ๒๕๕๕) ในหมวดที่ ๒ ค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม ข้อที่ ๘ โครงการหรือหลักสูตรการฝึกอบรมที่ส่วนราชการจัดหรือจัดร่วมกับหน่วยงานอื่นต้องได้รับอนุมัติจากหัวหน้าส่วนราชการ เพื่อเบิกจ่ายค่าใช้จ่ายตามระเบียบนี้ โดยสามารถเบิกจ่ายค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม ๑๕ รายการ ดังต่อไปนี้ (๑) ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการใช้และการตกแต่งสถานที่ฝึกอบรม (๒) ค่าใช้จ่ายในพิธีเปิด-ปิด (๓) ค่าวัสดุ เครื่องเขียนและอุปกรณ์ (๔) ค่าประกาศนียบัตร (๕) ค่าถ่ายเอกสาร ค่าพิมพ์เอกสารและสิ่งพิมพ์ (๖) ค่าหนังสือสำหรับผู้เข้ารับการฝึกอบรม (๗) ค่าใช้จ่ายในการติดต่อสื่อสาร (๘) ค่าเช่าอุปกรณ์ต่างๆ ในการฝึกอบรม (๙) ค่าอาหารว่างและเครื่องดื่ม (๑๐) ค่ากระเป๋าสื่อหรือสิ่งที่ใช้บรรจุเอกสารสำหรับผู้เข้ารับการฝึกอบรม (๑๑) ค่าของสมนาคุณในการดูงาน (๑๒) ค่าของสมนาคุณวิทยากร (๑๓) ค่าอาหาร (๑๔) ค่าเช่าที่พัก (๑๕) ค่ายานพาหนะ^๒ การเบิกจ่ายฎีกาค่าใช้จ่ายในการจัดฝึกอบรม ประเภทเงินงบประมาณแผ่นดินต้องเป็นไปตามระเบียบฯ และต้องมีการตรวจสอบความถูกต้องของหลักฐานและอัตราการเบิกจ่ายค่าใช้จ่ายของทางราชการและแนวทางการของงบประมาณประจำปี

งานการเงินและบัญชี ศูนย์อนามัยที่ ๓ เป็นหน่วยงานที่ให้บริการด้านการเงิน และบัญชี มีหน้าที่กำกับและควบคุมงบประมาณให้เบิกจ่ายเป็นไปตามแผนงานโครงการ จากการตรวจสอบฎีกาค่าใช้จ่ายโครงการของศูนย์อนามัยที่ ๓ ในปีที่ผ่านมา พบปัญหาเกี่ยวกับการเบิกจ่ายค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม สัมมนา ดังนี้

๑. ผู้จัดการโครงการ (Project Manager) หรือผู้ที่ทำหน้าที่เบิกค่าใช้จ่ายในโครงการ ขาดความเข้าใจระเบียบ กฎหมาย ข้อบังคับที่เกี่ยวกับการเบิกค่าใช้จ่ายการจัดการฝึกอบรม สัมมนา การจัดงาน และประชุมระหว่างประเทศ ขาดความเข้าใจเรื่องหมวดรายการค่าใช้จ่าย ไม่เข้าใจการจำแนกประเภท รายการค่าใช้จ่ายในการจัดฝึกอบรมโครงการในหมวดค่าตอบแทน ค่าใช้สอย และค่าวัสดุ และไม่ทราบอัตราค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม ทำให้เกิดข้อผิดพลาดในการเบิกจ่ายและการจัดเตรียมเอกสาร

๒. ผู้จัดการโครงการ (Project Manager) เกิดความเข้าใจ คลาดเคลื่อนในการของงบประมาณค่าใช้จ่ายในการจัดโครงการฝึกอบรม การคำนวณงบประมาณไม่ตรงตามที่เบิกจ่ายได้จริง เบิกค่าใช้จ่ายสูงกว่าที่ระเบียบกำหนด งบประมาณไม่ตรงกับที่เบิกจ่ายทำให้ส่วนที่เกินเบิกไม่ได้ ส่งผลให้ผู้จัดทำโครงการต้องชำระเงินส่วนเกินเอง

๓. ผู้จัดการโครงการ (Project Manager) หรือผู้ที่ทำหน้าที่เบิกค่าใช้จ่ายในโครงการ จัดเตรียมเอกสารแนบหลักฐานการเบิกจ่ายไม่ครบถ้วน ไม่ถูกต้อง ส่งผลต่อการเบิกจ่ายเงินโครงการเป็นไปด้วยความล่าช้า เบิกค่าใช้จ่ายที่ไม่ได้กำหนดไว้ในโครงการ

๔. ผู้จัดการโครงการ (Project Manager) หรือผู้ที่ทำหน้าที่เบิกค่าใช้จ่ายในโครงการ ขาดความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำเอกสารประกอบการเบิกจ่าย เช่น โครงการและกำหนดการไม่ตรงกับเอกสารประกอบการเบิกจ่าย

๕. ข้อค้นพบจากกลุ่มตรวจสอบภายใน กรมอนามัย ในปี ๒๕๖๓ พบว่า เอกสารประกอบการเบิกจ่ายด้านค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม/สัมมนา ไม่เป็นไป ตามระเบียบการฝึกอบรม ส่วนหนึ่งอาจเกิดจากเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน และผู้ที่เกี่ยวข้องยังขาดความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง ซึ่งอาจเป็นความเสี่ยงในการปฏิบัติงานและอาจเป็นประเด็นข้อทักท้วง จากผู้ตรวจสอบภายในและภายนอกได้

จากเหตุผลข้างต้น ผู้วิจัยเห็นความสำคัญของการพัฒนากระบวนการเบิกจ่าย ค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม สัมมนา เพื่อให้ผู้จัดการโครงการ(Project Manager) หรือผู้ที่ทำหน้าที่เบิกค่าใช้จ่ายในโครงการ มีความรู้ ความเข้าใจในระเบียบฯ สามารถปฏิบัติที่ตามระบบที่ถูกต้อง โปร่งใส เกิดความคุ้มค่า มีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยจึง รวบรวมข้อมูลจากการตรวจสอบเอกสารการเบิกจ่ายค่าใช้จ่ายโครงการฝึกอบรม วิเคราะห์ปัญหา พร้อมทั้งศึกษารายละเอียดของระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม การจัดงาน และการประชุมระหว่างประเทศ พ.ศ. ๒๕๔๙ (แก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ ๓ พ.ศ. ๒๕๕๕) เพื่อออกแบบสร้างคู่มือการเบิกจ่ายค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม สัมมนา เพื่อให้ผู้จัดการโครงการ(Project Manager) หรือผู้ที่ทำหน้าที่เบิกค่าใช้จ่ายตามโครงการ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านการเงิน และ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการเบิกจ่าย สามารถใช้คู่มือเพื่อศึกษาความรู้เกี่ยวกับแนวทางการเบิกจ่าย อัตราค่าใช้จ่ายตามระเบียบกระทรวงการคลังที่ถูกต้อง ใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน ผู้ปฏิบัติงานสามารถรวบรวมหลักฐานการเบิกจ่ายเงิน จัดทำเอกสารประกอบการเบิกจ่าย เป็นไปอย่างถูกต้อง ครบถ้วน เป็นไปตามระเบียบการฝึกอบรม ของกระทรวงการคลัง

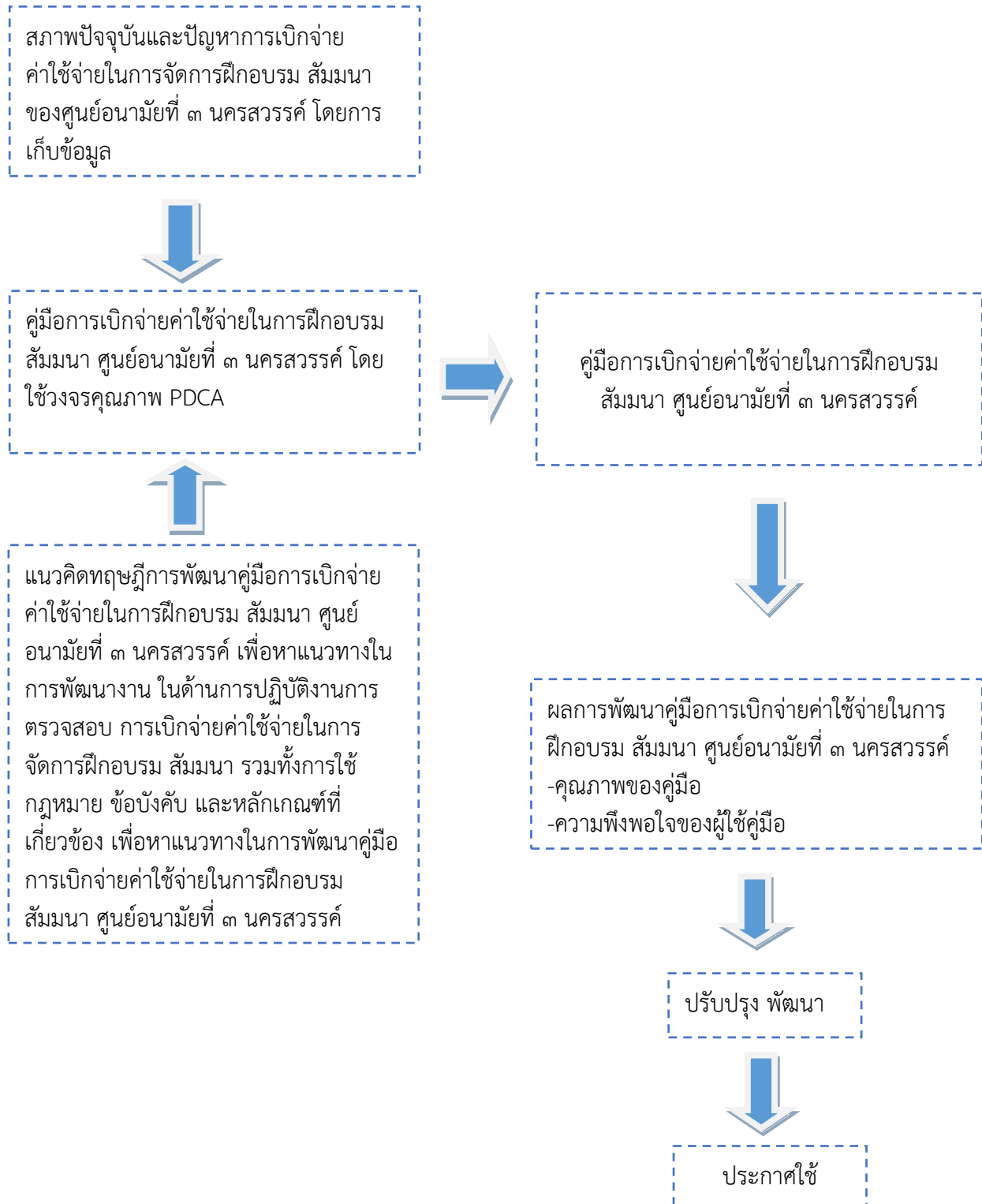
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อพัฒนาคู่มือการเบิกจ่ายค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม สัมมนา ศูนย์อนามัยที่ ๓ นครสวรรค์

โดยใช้วงจรเดมมิง (PDCA)

๒. เพื่อศึกษาผลของการใช้คู่มือการเบิกจ่ายค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม สัมมนา ศูนย์อนามัยที่ ๓ นครสวรรค์

เพิ่มกรอบแนวคิดในการศึกษา

วิธีการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าพัฒนาคู่มือการเบิกจ่ายค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม สัมมนา ศูนย์อนามัยที่ ๓ นครสวรรค์ โดยมีวิธีการ ดำเนินการศึกษาตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

๑. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
๒. ขั้นตอนการดำเนินการศึกษา หรือการพัฒนาคู่มือ
๓. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
๔. การเก็บรวบรวมข้อมูล
๕. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ประกอบด้วยบุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านวิชาการของศูนย์อนามัยที่ ๓ นครสวรรค์ ในปีงบประมาณ ๒๕๖๓ จำนวนทั้งหมด ๔๖ คน ประกอบด้วย หัวหน้ากลุ่ม หัวหน้างาน และบุคลากรในหน่วยงานที่ทำหน้าที่เป็นผู้จัดการโครงการ (Project Manager)

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษา คือ หัวหน้ากลุ่ม หัวหน้างาน และบุคลากรในหน่วยงานที่ทำหน้าที่เป็นผู้จัดการโครงการ (Project Manager) จำนวน ๓๐ คน ซึ่งได้รับการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ตามคุณสมบัติที่กำหนด ดังนี้

๘.๒.๑ เป็นหัวหน้ากลุ่ม /หัวหน้างาน ที่มีโครงการฝึกอบรมในปีงบประมาณ ๒๕๖๓ จำนวน ๑๑ คน

๘.๒.๒ เป็นผู้จัดการโครงการ (Project Manager) และเป็นผู้รับผิดชอบในการเบิกจ่ายค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม ตามโครงการที่ดำเนินการในปีงบประมาณ ๒๕๖๓ จำนวน ๑๙ คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ใช้เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

แบบประเมินคู่มือการเบิกจ่ายค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม สัมมนา ศูนย์อนามัยที่ ๓ นครสวรรค์ แบ่งออกเป็น ๓ ตอน คือ

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน

เป็นแบบตรวจรายการ (Check List) จำนวน ๔ ข้อ

ตอนที่ ๒ เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับคุณภาพคู่มือการเบิกจ่ายค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม สัมมนา

ศูนย์อนามัยที่ ๓ นครสวรรค์ เป็นแบบตรวจสอบรายการ ดี-ไม่ดี จำนวน ๒๔ ข้อ

ตอนที่ ๓ เป็นข้อคำถามความพึงพอใจเกี่ยวกับการใช้คู่มือการเบิกจ่ายค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม

สัมมนา ศูนย์อนามัยที่ ๓ นครสวรรค์ จำนวน ๑๕ ข้อ เป็นแบบมาตราประมาณค่า ๕ ระดับ

ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ตอนที่ ๔ ปัญหาและข้อเสนอแนะ เป็นข้อคำถามแบบปลายเปิด

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ศึกษาทำการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

๑. ผลการประเมินคุณภาพของ คู่มือการเบิกจ่ายค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม สัมมนา ศูนย์อนามัยที่ ๓ นครสวรรค์ นำมาหาค่าร้อยละ

๒. ผลการประเมินความพึงพอใจในการใช้คู่มือการเบิกจ่ายค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม สัมมนา ศูนย์อนามัยที่ ๓ นครสวรรค์ นำมาหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนการดำเนินการศึกษา หรือการพัฒนาคู่มือ

ในการพัฒนาคู่มือการเบิกจ่ายค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม สัมมนา ศูนย์อนามัยที่ ๓ นครสวรรค์ ครั้งนี้ ผู้ศึกษาใช้กรอบเนื้อหาในการพัฒนาคู่มือตามกระบวนการพัฒนาตามวงจรคุณภาพเดมिंग (PDCA) ซึ่งมีขั้นตอน ดังนี้

๑. ขั้นการวางแผน (Plan)
๒. ขั้นการปฏิบัติตามแผน (Do)
๓. ขั้นการติดตามประเมินผล (Check)
๔. ขั้นการปรับปรุงแก้ไข (Act)

๑.ขั้นการวางแผน (Plan)ดำเนินการตามลำดับดังนี้

๑. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
๒. การศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการเบิกจ่ายค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม สัมมนาของทุกหน่วยงาน พบปัญหาที่เกิดขึ้นบ่อย

๒.ขั้นการปฏิบัติตามแผน (Do)

ผู้ศึกษาดำเนินการออกแบบคู่มือการปฏิบัติเกี่ยวกับการเบิกจ่ายค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม สัมมนา ศูนย์อนามัยที่ ๓ นครสวรรค์ โดยการศึกษาระเบียบ อัตราค่าใช้จ่ายที่กระทรวงการคลัง กำหนดว่าด้วยค่าใช้จ่าย ในการจัด ฝึกอบรมการจัดงาน และการประชุมระหว่างประเทศ พ.ศ. ๒๕๔๙ (แก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ ๓ พ.ศ. ๒๕๕๕) ซึ่งเป็น ระเบียบการเบิกจ่ายค่าใช้จ่ายของทางราชการ ครอบคลุมเนื้อหา และวัตถุประสงค์

๓.ขั้นการติดตามประเมินผล (Check)

ผู้ศึกษานำคู่มือการเบิกจ่ายค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม สัมมนา ศูนย์อนามัยที่ ๓ นครสวรรค์ที่พัฒนาขึ้น ไปให้กลุ่มเป้าหมายทดลองใช้จำนวน ๓๐ คน หลังจากนั้นทำการประเมินคุณภาพ ประเมินความพึงพอใจ ของคู่มือ การเบิกจ่ายค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม สัมมนา ศูนย์อนามัยที่ ๓ นครสวรรค์ นำมาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

๔.ขั้นการปรับปรุงแก้ไข (Act)

ผู้ศึกษาทำการปรับปรุง เนื้อหา รูปแบบตามข้อเสนอแนะ เพื่อให้ คู่มือการเบิกจ่ายค่าใช้จ่ายในการ ฝึกอบรม สัมมนา ศูนย์อนามัยที่ ๓ นครสวรรค์ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และนำคู่มือไปใช้จริง

ผลการศึกษา

การศึกษานี้ เป็นการพัฒนาคู่มือการเบิกจ่ายค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม สัมมนา มีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) พัฒนาคู่มือการเบิกจ่ายค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม สัมมนา ศูนย์อนามัยที่ ๓ นครสวรรค์ และ ๒) เพื่อศึกษาผลของการใช้คู่มือฯ กลุ่มตัวอย่างเป็นหัวหน้ากลุ่ม หัวหน้างาน และบุคลากรของศูนย์อนามัยที่ ๓ ที่ทำหน้าที่เป็นผู้จัดการโครงการ (Project Manager) จำนวน ๓๐ คน ผู้วิจัยได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง เป็นเพศหญิง ร้อย ๙๐.๐ เพศชายร้อยละ ๑๐.๐ อยู่ในช่วงอายุ ๔๑-๕๐ ปี ร้อยละ ๓๓.๓ รองลงมาคือช่วงอายุ ๒๑-๔๐ ปี ร้อยละ ๓๐.๐ ระดับการศึกษาปริญญาตรีมากที่สุด ร้อยละ ๕๐.๐ รองลงมาคือระดับปริญญาโท ร้อยละ ๔๓.๓ ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ทำงานตั้งแต่ ๑๐ ปีขึ้นไป ร้อยละ ๖๖.๗ รองลงมาคือประสบการณ์การทำงาน ๑-๓ ปี ร้อยละ ๒๐.๐ (ตาราง ๑)

ตาราง ๑ จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามลักษณะของประชากร (n = ๓๐)

คุณลักษณะประชากร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
- ชาย	๓	๑๐
- หญิง	๒๗	๙๐
อายุ		
- ๒๐-๓๐ ปี	๔	๑๓.๓
- ๒๑-๔๐ ปี	๙	๓๐
- ๔๑-๕๐	๑๐	๓๓.๓
- ๕๑ ปี ขึ้นไป	๗	๒๓.๓
ระดับการศึกษา		
- ปริญญาตรี	๑๕	๕๐
- ปริญญาโท	๑๓	๔๓.๓
- ปริญญาเอก	๒	๖.๗
ประสบการณ์ทำงาน		
- ๑-๓ ปี	๖	๒๐
- ๔- ๖ ปี	๑	๓.๓
- ๗-๑๐ ปี	๓	๑๐
- ตั้งแต่ ๑๐ ปีขึ้นไป	๒๐	๖๖.๗

คุณภาพของคู่มือการเบิกจ่ายค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม สัมมนา ศูนย์อนามัยที่ ๓ นครสวรรค์

กลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นต่อคู่มือการเบิกจ่ายค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม สัมมนา ศูนย์อนามัยที่ ๓ นครสวรรค์ ในแต่ละด้านดังนี้

ด้านการออกแบบรูปเล่ม ๔ รายการ มีความคิดเห็นว่าดีร้อยละ ๑๐๐ ในประเด็นคู่มือมีความถูกต้องของการจัดพิมพ์ความคิดเห็นว่าดีร้อยละ ๙๐ ในประเด็นขนาดของคู่มือและขนาดของตัวอักษรในคู่มือมีความเหมาะสมความคิดเห็นว่าดีร้อยละ ๘๓.๓๓ ในประเด็นความสวยงามของคู่มือ

ด้านส่วนประกอบของคู่มือ ๙ รายการ กลุ่มตัวอย่างร้อยละ ๑๐๐ มีความคิดเห็นว่าดี ในประเด็น คำนำ สารบัญ ความเป็นมาและความสำคัญ วัตถุประสงค์ ประโยชน์ ขอบเขตของคู่มือ นิยามศัพท์เฉพาะ แผนผังแสดงขั้นตอนการใช้งาน ความคิดเห็นว่าดีร้อยละ ๙๖.๗ ในประเด็นแผนผังแสดงขั้นตอนการใช้งาน

ด้านเนื้อหาของคู่มือ ๗ รายการ กลุ่มตัวอย่างร้อยละ ๑๐๐ มีความคิดเห็นว่าดีในประเด็นเนื้อหาครอบคลุมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ที่กำหนดไว้ในคู่มือ,มีการลำดับขั้นตอนก่อนหลังของเนื้อหา,เนื้อหาสามารถนำไปใช้ปฏิบัติจริงได้ กลุ่มตัวอย่างร้อยละ ๙๖.๗ , ๙๓.๓ , ๙๐ , ๘๖.๗ มีความคิดเห็นว่าดีในประเด็น สำนวนภาษาที่ใช้ อ่านเข้าใจง่าย, เนื้อหามีความชัดเจนทุกขั้นตอน ,เนื้อหามีความกระชับ ทำความเข้าใจได้ง่าย เนื้อหาเหมาะสมและเป็นปัจจุบัน ตามลำดับ

ด้านประโยชน์และการนำไปใช้ กลุ่มตัวอย่างร้อยละ ๑๐๐ มีความคิดเห็นว่าดี ในประเด็นสามารถ นำความรู้จากคู่มือไปปฏิบัติ ได้ด้วยตนเอง ,สามารถนำความรู้จากคู่มือไปปฏิบัติ ได้ด้วยตนเอง, สามารถนำความรู้ที่ได้จากคู่มือไปใช้ประโยชน์ สามารถลดข้อผิดพลาดในการเบิกจ่ายได้ และกลุ่มตัวอย่างร้อยละ ๙๖.๗ มีความคิดเห็นว่าดี ในประเด็นได้รับความรู้ใหม่ๆ และข้อพึงระวัง จากคู่มือฯ (ตาราง ๒)

ตาราง ๒ จำนวนและร้อยละความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างในการประเมินคุณภาพคู่มือการเบิกจ่ายค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม สัมมนา ศูนย์อนามัยที่ ๓ นครสวรรค์ (n=๓๐)

รายการ	ความคิดเห็น			
	ดี		ไม่ดี	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
๑ การออกแบบรูปเล่ม				
๑.๑ ขนาดของคู่มือ	๒๗	๙๐	๓	๑๐
๑.๒ ความสวยงามของคู่มือ	๒๕	๘๓.๓	๕	๑๖.๗
๑.๓ ความเหมาะสมของขนาดตัวอักษร	๒๗	๙๐	๓	๑๐
๑.๔ ความถูกต้องของการจัดพิมพ์	๓๐	๑๐๐	๐	๐.๐๐
๒ ส่วนประกอบของคู่มือ				
๒.๑ คำนำ	๓๐	๑๐๐	๐	๐.๐๐
๒.๒ สารบัญ	๓๐	๑๐๐	๐	๐.๐๐
๒.๓ ความเป็นมาและความสำคัญ	๓๐	๑๐๐	๐	๐.๐๐
๒.๔ วัตถุประสงค์	๓๐	๑๐๐	๐	๐.๐๐
๒.๕ ประโยชน์	๓๐	๑๐๐	๐	๐.๐๐
๒.๖ ขอบเขตของคู่มือ	๓๐	๑๐๐	๐	๐.๐๐
๒.๗ นิยามศัพท์เฉพาะ	๓๐	๑๐๐	๐	๐.๐๐

ตาราง ๒ (ต่อ)

รายการ	ความคิดเห็น (n=๓๐)			
	ดี		ไม่ดี	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
๒.๘ แผนผังแสดงขั้นตอนการใช้งาน	๒๙	๙๖.๗	๑	๓.๓
๒.๙ บรรณานุกรม	๓๐	๑๐๐	๐	๐.๐๐
๓ ด้านเนื้อหาของคู่มือ				
๓.๑ เนื้อหาครอบคลุมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในคู่มือ	๓๐	๑๐๐	๐	๐.๐๐
๓.๒ เนื้อหามีความกระชับ ทำความเข้าใจ ได้ง่าย	๒๗	๙๐	๓	๑๐
๓.๓ เนื้อหามีความชัดเจนทุกขั้นตอน	๒๘	๙๓.๓	๒	๖.๗
๓.๔ เนื้อหาเหมาะสมและเป็นปัจจุบัน	๒๖	๘๖.๗	๔	๑๓.๓
๓.๕ มีการลำดับขั้นตอนก่อนหลังของเนื้อหา	๓๐	๑๐๐	๐	๐.๐๐
๓.๖ เนื้อหาสามารถนำไปใช้ปฏิบัติจริงได้	๓๐	๑๐๐	๐	๐.๐๐
๓.๗ สำนวนภาษาที่ใช้ อ่านเข้าใจง่าย	๒๙	๙๖.๗	๑	๓.๓
๔ ประโยชน์และการนำไปใช้				
๔.๑ สามารถนำความรู้จากคู่มือไปปฏิบัติ ได้ด้วยตนเอง	๓๐	๑๐๐	๐	๐.๐๐
๔.๒ สามารถนำความรู้จากคู่มือไปใช้แก้ไขปัญหา ในด้านการปฏิบัติให้มีความถูกต้อง เทียบตรงไม่เกิด ความผิดพลาดได้	๓๐	๑๐๐	๐	๐.๐๐
๔.๓ สามารถนำความรู้ที่ได้จากคู่มือไปใช้ประโยชน์ สามารถลดข้อผิดพลาดในการเบิกจ่ายได้	๓๐	๑๐๐	๐	๐.๐๐
๔.๔ ได้รับความรู้ใหม่ๆ และข้อพึงระวัง จากคู่มือฯ	๒๙	๙๖.๗	๑	๓.๓

ผลของการใช้คู่มือการเบิกจ่ายค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม สัมมนา ศูนย์อนามัยที่ ๓ นครสวรรค์

กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจต่อคู่มือการเบิกจ่ายค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม สัมมนา ศูนย์อนามัยที่ ๓ นครสวรรค์ อยู่ในระดับดีมากทุกรายการ ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ๔.๖๗ คือ สามารถนำความรู้จากคู่มือไปใช้แก้ไขปัญหาในด้านการปฏิบัติให้มีความถูกต้อง เทียบตรง ลดข้อผิดพลาดในการเบิกจ่าย และได้รับความรู้ใหม่ๆ และข้อพึงระวัง จากคู่มือฯ ,เนื้อหาสามารถนำไปใช้ปฏิบัติได้จริง ค่าเฉลี่ย ๔.๖๐ ในส่วนของรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ความเหมาะสมของขนาดตัวอักษร ค่าเฉลี่ย ๔.๐๗ ,ความถูกต้องของการจัดพิมพ์ ค่าเฉลี่ย ๔.๒๗ และความสวยงามของคู่มือ ค่าเฉลี่ย ๔.๓๐ (ตาราง ๓)

ตาราง ๓ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่าง ที่มีต่อคู่มือคู่มือการเบิกจ่าย

ค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม สัมมนา ศูนย์อนามัยที่ ๓ นครสวรรค์ (n=๓๐)

รายการ	ความพึงพอใจ		
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลผล
๑ การออกแบบรูปแบบ			
๑.๑ ขนาดของคู่มือ	๔.๓๐	.๕๙๖	มาก
๑.๒ ความสวยงามของคู่มือ	๔.๓๐	.๕๙๖	มาก
๑.๓ ความเหมาะสมของขนาดตัวอักษร	๔.๐๗	.๖๔๐	มาก
๑.๔ ความถูกต้องของการจัดพิมพ์	๔.๒๗	.๕๘๓	มาก
๒ ด้านเนื้อหาของคู่มือ			
๒.๑ เนื้อหาครอบคลุมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ที่กำหนดไว้ในคู่มือ	๔.๕๐	.๕๐๙	มาก
๒.๒ เนื้อหามีความกระชับ ทำความเข้าใจ ได้ง่าย	๔.๕๐	.๕๗๒	มาก
๒.๓ เนื้อหา มีความชัดเจนทุกขั้นตอน	๔.๕๗	.๕๖๘	มาก
๒.๔ เนื้อหา มีความเหมาะสมและเป็นปัจจุบัน	๔.๕๓	.๕๗๑	มาก
๒.๕ มีการลำดับขั้นตอนก่อนหลังของเนื้อหา	๔.๕๗	.๕๖๘	มาก
๒.๖ เนื้อหาสามารถนำไปใช้ปฏิบัติจริงได้	๔.๖๐	.๕๖๓	มาก
๒.๗ สำนวนภาษาที่ใช้ อ่านเข้าใจง่าย	๔.๔๗	.๕๗๑	มาก
๓ ประโยชน์และการนำไปใช้			
๓.๑ สามารถนำความรู้จากคู่มือไปปฏิบัติ ได้ด้วยตนเอง	๔.๕๐	.๖๓๐	มาก
๓.๒ สามารถนำความรู้จากคู่มือไปใช้แก้ไขปัญหาในด้านการ ปฏิบัติให้มี ความถูกต้อง เทียบตรงไม่เกิดความผิดพลาดได้	๔.๖๗	.๔๗๙	มาก
๓.๓ สามารถนำความรู้ที่ได้จากคู่มือไปใช้ประโยชน์ สามารถลด ข้อผิดพลาดในการเบิกจ่ายได้	๔.๖๗	.๕๔๗	มาก
๓.๔ ได้รับความรู้ใหม่ๆ และข้อพึงระวัง จากคู่มือฯ	๔.๖๐	.๖๒๑	มาก

กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจต่อคู่มือการเบิกจ่ายค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม สัมมนา ศูนย์อนามัยที่ ๓ นครสวรรค์ อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจเท่ากับ ๔.๔๗ ความพึงพอใจของคู่มือรายด้าน พบว่า ค่าเฉลี่ยพึงพอใจในด้านประโยชน์ และการนำไปใช้สูงที่สุด ๔.๖๑ รองลงมาคือ ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในด้านเนื้อหาของคู่มือ และด้านการออกแบบคู่มือ เท่ากับ ๔.๕๓ และ ๔.๒๔ ตามลำดับ (ตาราง ๔)

ตาราง ๔ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่าง ที่มีต่อคู่มือคู่มือการเบิกจ่ายค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม สัมมนา ศูนย์อนามัยที่ ๓ นครสวรรค์ ในภาพรวม (n=๓๐)

รายการ	ความพึงพอใจ		
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลผล
๑. การออกแบบรูปแบบ	๔.๒๔	.๔๙๕	มาก
๒. ด้านเนื้อหาของคู่มือ	๔.๕๓	.๔๔๐	มาก
๓. ประโยชน์และการนำไปใช้	๔.๖๑	.๔๖๒	มาก
เฉลี่ยภาพรวม	๔.๔๗	.๓๕๖	มาก

สรุปผลการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนาคู่มือคู่มือการเบิกจ่ายค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม สัมมนา ศูนย์อนามัยที่ ๓ ขึ้น เมื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นบุคลากรของศูนย์อนามัยที่ ๓ ประกอบด้วย หัวหน้ากลุ่ม หัวหน้างาน และบุคลากรของศูนย์อนามัยที่ ๓ ที่ทำหน้าที่เป็นผู้จัดการโครงการ (Project Manager) จำนวน ๓๐ คน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง คือเป็นหัวหน้ากลุ่ม /หัวหน้างาน ที่มีโครงการฝึกอบรมในปีงบประมาณ ๒๕๖๓ จำนวน ๑๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๖.๗ เป็นผู้จัดการโครงการ (Project Manager) และเป็นผู้รับผิดชอบในการเบิกจ่ายค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม ตามโครงการที่ดำเนินการในปีงบประมาณ ๒๕๖๓ จำนวน ๑๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๓.๓ จำแนกเป็นเพศหญิง ร้อย ๕๐.๐ เพศชายร้อยละ ๕๐.๐ อยู่ในช่วงอายุ ๔๑-๕๐ปี ร้อยละ ๓๓.๓ รองลงมาคือ ช่วงอายุ ๒๑-๔๐ ปี ร้อยละ ๓๐.๐ ระดับการศึกษาปริญญาตรีมากที่สุด ร้อยละ ๕๐.๐ รองลงมาคือระดับปริญญาโท ร้อยละ ๔๓.๓ ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ทำงานตั้งแต่ ๑๐ ปีขึ้นไป ร้อยละ ๖๖.๗ รองลงมาคือ ประสบการณ์การทำงาน ๑-๓ ปี ร้อยละ ๒๐.๐ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มี ๒ ชนิด คือ ๑) คู่มือการเบิกจ่ายค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม สัมมนา ศูนย์อนามัยที่ ๓ นครสวรรค์ และ๒) แบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาคู่มือการเบิกจ่ายค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม สัมมนา ศูนย์อนามัยที่ ๓ นครสวรรค์ ประกอบด้วย ๔ ตอน คือ ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ ๒ เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับคุณภาพคู่มือการเบิกจ่ายค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม สัมมนา ตอนที่ ๓ เป็นข้อคำถามความพึงพอใจเกี่ยวกับการใช้คู่มือการเบิกจ่ายค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม สัมมนา และ ตอนที่ ๔ ปัญหาและข้อเสนอแนะ โดยผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ จำนวน ๓๐ ฉบับ สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

๑. การประเมินคุณภาพของคู่มือการเบิกจ่ายค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม สัมมนา ศูนย์อนามัยที่ ๓ นครสวรรค์ ของกลุ่มตัวอย่างที่นำเครื่องมือไปทดลองใช้ ผลประเมินทั้ง ๔ ด้าน ได้แก่ ด้านการออกแบบรูปแบบ ด้านส่วนประกอบของคู่มือ ด้านเนื้อหาของคู่มือ ด้านประโยชน์และการนำไปใช้ มีคุณภาพอยู่ในระดับดี
๒. การประเมินความพึงพอใจต่อคู่มือการเบิกจ่ายค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม สัมมนา ศูนย์อนามัยที่ ๓ นครสวรรค์ของกลุ่มตัวอย่างที่นำเครื่องมือไปทดลองใช้ ผลประเมินทั้ง ๓ ด้าน ได้แก่ ด้านการออกแบบรูปแบบ ด้านเนื้อหาของคู่มือ ด้านประโยชน์และการนำไปใช้ มีความพึงพอใจในระดับมาก ค่าเฉลี่ยในภาพรวมเท่ากับ ๔.๔๗

๑๒. ข้อเสนอแนะ

๑. ควรมีการทบทวนและพัฒนาคู่มือโดยอาศัยการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่ายตลอดจนมีการปรับปรุงพัฒนาคู่มืออย่างสม่ำเสมอทุกปี
๒. ควรมีการประชุมชี้แจง ให้ความรู้ ทำความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้คู่มือแก่บุคลากรที่เกี่ยวข้อง
๓. ควรมีการติดตามประเมินการดำเนินงาน หลังประกาศใช้คู่มือ
๔. นำเทคโนโลยี มาใช้ในการจัดทำคู่มือ โดยทำเป็น electronic file หรือ พัฒนาเป็น e-learning

กติกการประกาศ

การพัฒนาคู่มือการเบิกจ่ายค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม สัมมนา ศูนย์อนามัยที่ ๓ นครสวรรค์ ฉบับนี้สำเร็จ ล่วงได้ด้วยดีจากการสนับสนุนจาก ผู้อำนวยการศูนย์อนามัยที่ ๓ นครสวรรค์ หัวหน้ากลุ่มฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ที่สนับสนุนให้ม การดำเนินงานพัฒนาคู่มือ และให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านในการช่วย ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการทำวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ขอขอบคุณบุคลากรงานการเงินและบัญชี ทุกท่าน ที่ร่วมเป็น ทีมงานในการทุกกระบวนการในการพัฒนาคู่มือ ขอขอบคุณบุคลากรศูนย์อนามัยที่ ๓ ที่สละเวลาในการให้ข้อมูล อันเป็น ประโยชน์ยิ่งต่อการดำเนินงานวิจัย จนทำให้งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงอย่างมีประสิทธิภาพ คุณค่าและประโยชน์อันพึงมี จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานให้สอดคล้องกับปัญหา และพัฒนา ปรับปรุงงานให้มีคุณภาพต่อไป

เอกสารอ้างอิง/เว็บไซต์อ้างอิง

๑. กรมอนามัย. บทบาทหน้าที่กรมอนามัย(อินเทอร์เน็ต) (เข้าถึงเมื่อวันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๖๓). เข้าถึงได้จาก https://moc.ocsc.go.th/sites/default/files/๐๙_๑_khmuulthawaip_๕.pdf.
๒. ระเบียบกระทรวงการคลัง ว่าด้วยค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม การจัดงาน และการประชุมระหว่างประเทศ พ.ศ. ๒๕๔๙ (แก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ ๓ พ.ศ. ๒๕๕๕) (อินเทอร์เน็ต) (เข้าถึงเมื่อวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๖๓). เข้าถึงได้จาก <http://audit.obec.go.th/images/docs/trining/๓.๑.pdf>.
๓. วิจิตร อวาทกุล .การฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากร. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย; ๒๕๔๐.
๔. พชรินทร์ จันทรแจ้ง. การพัฒนาคู่มือการเบิกค่าใช้จ่ายในการจัดโครงการบริการวิชาการของมหาวิทยาลัยราช ภัฏนครปฐม. โครงการวิจัยสถาบันบูรณาการงานวิจัย กับงานประจำ R to R จังหวัดนครปฐม มหาวิทยาลัย ราชภัฏนครปฐม ; ๒๕๕๙.
๕. ความหมาย "คู่มือ" พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ (อินเทอร์เน็ต) (เข้าถึงเมื่อวันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๖๓). เข้าถึงได้จาก https://dict.longdo.com/search/*handbook*
๖. คณิต จิตเจริญทวีโชค. คู่มือการจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต ๑ [สารนิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต]. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนคริน ทรวิโรฒ; ๒๕๔๘.
๗. วลัยวัลล พุ่มพิงพุท. การพัฒนาคู่มือการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยรังสิต. [สารนิพนธ์ปริญญาการศึกษา มหาบัณฑิต]. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ; ๒๕๕๔.
๘. ปรีชาสังจากุล. การพัฒนาคู่มือระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๓๖ จังหวัด ระนอง. [ภาคนิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต]. สุราษฎร์ธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ; ๒๕๕๐.
๙. นายธีรฉัตร คงจันทร์. การพัฒนาคู่มือแนวทางการเบิกค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการภายในประเทศ รายงานวิจัย ๒๕๖๐
๑๐. สุรัตน์ สุทธิชัยवाल. รูปแบบการพัฒนาคุณภาพงานวิจัยในชั้นเรียน. [ดุขนิพนธ์ สาขาการบริหาร การศึกษา ครุศาสตรดุขบัณฑิต]. ปทุมธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์; ๒๕๕๕.

๑๑. วิไลพร ธารพิทักษ์กุล. รายงานวิจัยเรื่อง การศึกษาพัฒนาระบบงานการเงิน ในคณะศิลปกรรมและ
สถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงใหม่. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี
ราชมงคลล้านนา ภาควิชาฯ เชียงใหม่ ; ๒๕๕๔.
๑๒. สุเทพ ไชยวุฒิ . รายงานวิจัยเรื่องการพัฒนาคู่มือการบริหารจัดการงานวิชาการของคณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่. เชียงใหม่ ; ๒๕๖๐.